

Oikeusministeriö

Keskusrikospoliisin lausunto

1 Lausuntopyyntö

Oikeusministeriö on pyytänyt Keskusrikospoliisilta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi esitutkintalain, oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain ja oikeudenkäymiskaaren 11 luvun 3 b §:n muuttamisesta.

Esitutkintaa ja syyteharkintaa koskevaa sääntelyä sujuvoitettaisiin muuttamalla asianomistajan yksityisoikeudellisen vaatimuksen käsittelyä, rikosilmoituksen kirjaamisvelvollisuutta, toimenpiteistä luopumista, esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän yhteistyövelvollisuutta, loppulausuntomenettelyä ja päätösten perusteluvollisuutta. Uusia, rikosprosessia sujuvoittavia säännöksiä ehdotetaan oikeuksien ja velvollisuuksien ilmoittamisesta kuulusteltavalle sekä tiedottamisesta esitutkinnassa. Erityisen laajojen rikosasioiden käsittelyä sujuvoitettaisiin myös mahdollistamalla yleistiedoksiannon käyttö ja rikosilmoituksen liittäminen samasta rikoksesta tehdylle aikaisemmalle ilmoitukselle.

Rikosasioiden tuomioistuinkäsittelyä koskevaa sääntelyä sujuvoitettaisiin mahdollistamalla haasteen puhelintiedoksianto silloin, kun asia voidaan käsitellä kirjallisessa menettelyssä tai vastaajan poissaolosta huolimatta. Nykyisin poliisilla olevaa toimivaltaa haastaa vastaaja tavattaessa laajennettaisiin koskemaan myös haastemiehiä. Kirjallisen menettelyn ja poissaolokäsittelyn soveltamisaloja laajennettaisiin korottamalla enimmäisrangaistuksia ja sujuvoittamalla näiden menettelyjen käyttöä.

2 Keskusrikospoliisin lausunto

Keskusrikospoliisi lausuu hallituksen esitysluonnoksesta asiakohdittain seuraavaa.

2.1 Esitutkintaa ja syyteharkintaa koskevat muutosehdotukset

2.1.1 Asianomistajan yksityisoikeudellisen vaatimuksen selvittäminen

Keskusrikospoliisin kannattaa ehdotettua muutosta. Keskusrikospoliisi kuitenkin toteaa, että esitutkinnan ja rikosprosessin sujuvoittamisen kannalta olisi toivottavaa, että asianomistajan olisi esitettävä yksityisoikeudelliset vaatimuksensa kohtuullisessa ajassa. Keskusrikospoliisi ehdottaa tämän kirjaamista pykälään, jotta viranomaisella olisi mahdollisuus toimia, mikäli asianomistajalta ei saada vaatimuksia kohtuullisessa ajassa.

2.1.2 Rikosilmoituksen kirjaaminen

Keskusrikospoliisi kannattaa ehdotettua muutosta. Keskusrikospoliisi toteaa, että ehdotetulla muutoksella olisi poliisin työaikaa säästävä vaikutus, kun laajoissa jutuissa, joissa asianomistajia on suuri määrä, ei tarvitsisi kirjata jokaisesta erillistä rikosilmoitusta. Asian käsittelyn kannalta olisi myös selkeämpää käsitellä samaa rikosta koskevia ilmoituksia yhdessä sen sijaan, että laajoissa rikosasioissa saatetaan kirjata jopa tuhansia erillisiä rikosilmoituksia. Useiden samaa rikosta tai rikoskokonaisuutta koskevien ilmoitusten kirjaaminen yhdelle ilmoitukselle sujuvoittaisi myös muiden kuin erityisen laajojen rikoskokonaisuuksien käsittelyä. Tällöin myöskään syyteharkintaan ei tarvitsisi toimittaa asianomistajakohtaisia pöytäkirjoja.

Keskusrikospoliisi toteaa kuitenkin, että kaikilla rikosprosessiin osallistuvilla tahoilla tulee olla valmius ottaa tämä myös tietojärjestelmien osalta käyttöön niin, että hyödyt ovat mahdollisimman suuret.

2.1.3 Esitutinnan toimittamatta jättäminen ja lopettaminen

Keskusrikospoliisi kannattaa ehdotusta. Keskusrikospoliisi toteaa, että esitutinnan toimittamatta jättämisen ja lopettamisen tulisi olla mahdollista nykyistä laajemmin myös kyberjutuissa ja jutuissa, jotka sisältävät valtiollisen intressin. Turvallisuusympäristössä tapahtuneiden muutosten vuoksi näissä juttutyypeissä ei tulisi olla ehdotonta ilmoituksen kirjaamisvelvollisuutta. Joissain tapauksissa tutkimispakko saattaa estää asian ilmoittamisen poliisille, kun ilmoittaja pelkää asian julkiseksi tulemistä.

2.1.4 Ilmoitus epäillyn oikeuksista ja kuulusteltavalle tehtävät ilmoitukset

Keskusrikospoliisi kannattaa ehdotusta.

2.1.5 Esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän yhteistyövelvollisuus sekä loppulausuntomenettely

Keskusrikospoliisi kannattaa ehdotusta esitutkintaviranomaisen ja syyttäjän yhteistyövelvollisuuden kirjaamisesta lakiin. Käytännössä kuitenkin resursseilla on ratkaiseva merkitys siinä, miten syyttäjät ehtivät osallistua esitutkintaan nykyistä laajemmin.

Keskusrikospoliisi kannattaa ehdotusta loppulausuntopyyntöjen yksilöimisestä. Keskusrikospoliisi toteaa kuitenkin, että mikäli epäilty ei käytä avustajaa, on olemassa vaara, että epäilty saattaa luulla, ettei hänellä ole mahdollisuutta lausua muusta kuin poliisin yksilöimistä asioista. Tämä saattaa rajoittaa puolustautumisoikeutta. Lisäksi käytännössä epäiltyjen avustajilla on yhä mahdollisuus viivästyttää rikosprosessia, kun lisätutkintapyyntöjä voi esittää missä tahansa rikosprosessin vaiheessa. Epäillyillä ei useinkaan ole tavoitteena selkeyttää ja nopeuttaa rikosprosessia, sillä tavoitteena on luoda vaikutelma asian sekavuudesta ja epävarmuus syyllisyydestä.

2.1.6 Perusteluvollisuuden keventäminen

Keskusrikospoliisi kannattaa ehdotusta esitutkintapäätösten ja syyttämättäjättämispäätösten perusteluvollisuuden keventämisestä. Keskusrikospoliisi toteaa, että on tärkeää laatia perustelut asian laadun ja laajuuden edellyttämällä tavalla niin, että asianosainen ymmärtää perustelut. Perusteluissa on tärkeää ottaa kantaa relevantteihin asiassa ilmilleisiin seikkoihin siten, että vältetään liian suppeita vakiolauseilla tehtyjä perusteluja. Laadukkaat ja avoimet perustelut lisäävät luottamusta viranomaistoimintaan ja vähentävät myös asianosaisten yhteydenottojen tarvetta.

2.1.7 Yleistiedoksianto erityisen laajoissa rikosasioissa

Keskusrikospoliisi kannattaa ehdotusta. Keskusrikospoliisin näkemyksen mukaan yleistiedoksianto voitaisiin hyödyntää myös laajojen esitutkintojen asianomistajien ja heidän korvausvaatimusten selvittämisessä. Nykyisin laajoissa esitutkinnoissa saatetaan lähettää asianomistajille tuhansia kirjeitä, joissa pyydetään tietoja rangaistusvaateesta ja mahdollisista korvausvaatimuksista, mikä on erittäin työlästä ja aikaavievää.

2.1.8 Tiedottaminen esitutkinnassa

Keskusrikospoliisi kannattaa ehdotettua muutosta.

Keskusrikospoliisi toteaa lisäksi, että on tärkeää säilyttää poliisilla ja muilla esitutkintaviranomaisilla esitutkintalain mukainen tiedottamisoikeus esitutkintaan liittyvistä asioista, vaikka kokonaisuudella olisi poliittisia tai muita voimakkaita intressejä.

2.2 Ehdotusten vaikutukset ja muut huomiot

2.2.1 Onko teillä lisättävää tai huomioita vaikutustenarviointiin?

Keskusrikospoliisi toteaa, että ehdotetuilla muutoksilla voidaan arvioida olevan vain marginaalisia työmäärää vähentäviä vaikutuksia esitutkintaviranomaisissa. Esimerkiksi loppulausuntomenettelyä koskeva ehdotus lisää työmäärää ja pidentää tutkinta-aikoja, mikäli syyttäjät eivät ehdi noudattaa nyt ehdotettuja velvoitteita.

2.2.2 Onko teillä huomioita ehdotusten toimeenpanosta tai lakien voimaantulosta?

Keskusrikospoliisi toteaa, että säädösmuutosten rinnalla koulutus on tarpeen.

Ari Lahti, rikosylitarkastaja, Keskusrikospoliisin päällikön sijainen

Viola Väyrynen, ylitarkastaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 16.07.2025 klo 13:42. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Oikeusministeriö

Keskusrikospoliisi
poliisi.fi